VEO / VTO
Ovaska, Karppanen

3.5.2018

Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 147/2017 vp, HE 11/2018 vp

Lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnan kysymykseen kuntien tielautakuntien lakkauttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lisäselvitystä yksityistielakiesitykseen (HE 147/2017 vp ja 11/2018 vp) liittyen kysymykseen *Miksi tielautakunnista luovutaan ennen kuin on saatu luotua uusi, niitä korvaava järjestelmä maakuntauudistuksen puitteissa.*

Hallituksen esityksen mukaan kuntien tielautakuntia koskevista säännöksistä luovuttaisiin, ja niille aiemmin kuuluneet tehtävät siirrettäisiin muille viranomaisille. Jatkossa yksityistietoimituksissa ratkaistaisiin kaikki ne asiat, jotka sopivat ratkaistaviksi toimituksissa. Käräjäoikeuksiin siirrettäisiin tiekunnan päätökseen tehtävät moitteet muun yhteisölainsäädännön mukaisesti. Lisäksi muutamia pienempiä tehtäviä siirretään kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle sekä ELY-keskusten (2019) kautta Luovaan (2020).

Kuntien tielautakunnat lakkautetaan osana hallitusohjelman kuntien tehtävien vähentämistavoitetta. Tielautakuntien lakkauttamisella tieosakkaiden oikeusturva paranisi siltä osin kuin tielautakuntien päätöksenteon on arvosteltu olevan liian lähellä tieosakkaita. Erityisesti pienissä kunnissa esimerkiksi jääviysongelmat ja ammattitaidon puute ovat olleet ongelma. Tielautakuntien lakkauttamisesta johtuen osakkaiden kuluriski erityisesti tiekunnan päätösten moitteita koskevissa muutoksenhakuasioissa kuitenkin kasvaa. Kunnat ovat voineet subventoida tielautakuntien toimintaa tavalla, joka tehtävien siirtyessä yksityistietoimituksiin ja tiekuntien päätösten moitteiden osalta käräjäoikeuksiin, ei olisi mahdollista.

Lähtökohtana eri vaihtoehtojen arvioinnissa on ollut jo olemassa olevissa organisaatioissa olevan asiantuntemuksen hyödyntäminen, ja yksityisteihin liittyvien viranomaistehtävien järjestäminen muuta oikeusjärjestystä vastaavalla tavalla. Tämä on tarpeen myös, koska kuntien tielautakuntien lakkauttamisen yhteydessä ei ole tarkoitus siirtää rahoitusta tai henkilöstöä muille viranomaisille, joiden tehtäväksi tielautakuntien nykyiset tehtävät siirtyvät.

Ensisijaisesti selvitettiin mahdollisuutta siirtää tehtävät mahdollisimman laajasti Maanmittauslaitokselle, jossa on kattava asiantuntemus yksityistieasioista. Myös käräjäoikeuksiin siirrettäväksi ehdotettujen tehtävien osalta pohdittiin niiden siirtämistä Maanmittauslaitoksen yksityistietoimituksiin. Valmistelussa kävi kuitenkin selväksi, että tehtävä ei sovellu Maanmittauslaitokseen nykyiseen tehtävänkuvaan, eikä heillä oleva osaaminen vastaa sitä osaamista, joita tarvittaisiin ratkaisemaan tiekunnan mahdollisesti lainvastaisiin menettelyihin liittyviä oikaisuvaateita. On nähty, että tehtävään tarvitaan juridisempaa osaamista ja yksityistietoimituksissa ratkaistaviksi tulisivat nimenomaan yksityistietä koskevat ongelmatilanteet.

Valmistelussa arvioitiin myös, voitaisiinko muutoksenhakuasiat säätää hoidettaviksi käräjäoikeuksissa, mikä on tavanomainen yhteisöoikeudellinen ratkaisu, tai käräjäoikeuksissa toimivissa maaoikeuksissa, joilla on erityisasiantuntemusta yksityistieasioissa. Valmistelun ensivaiheessa esitysluonnoksessa ehdotettiin maaoikeuksia. Muutoksenhakuasioiden siirtoa maaoikeuksiin kuitenkin vastustettiin, sillä maaoikeudet ovat lähtökohtaisesti muutoksenhakutuomioistuimia, joista saa vain harvoin valitusluvan edelleen korkeimpaan oikeuteen, minkä vuoksi tiekunnan päätöksen moitteen käsitteleminen ensiasteena maaoikeudessa olisi erikoinen ratkaisu. Esitystä muutettiin siten, moitekanteita käsittelisivät samat käräjäoikeudet, joissa on maaoikeus, mutta kanteita ei käsiteltäisi maaoikeuksien kokoonpanossa, vaan niin kuin riita-asioiden käsittelystä yleisesti oikeudenkäymiskaaressa säädetään.

Edellä esitetyn mukaisesti valmistelussa ei ensi sijaisena lähtökohtana ole ollut uusien erityistoimielinten luominen vaan muun yhteisöoikeuden kannalta yhteneväiset ratkaisut riita-asioiden osalta. Eduskunnalle maaliskuussa 2017 annetulla maakuntalakiesityksellä (HE 15/2017 vp) ehdotetaan perustettaville maakunnille itsehallinnollista roolia sekä tehtäviä. Ehdotuksella ei esitetä maakunnille säädettäväksi yksityisteiden avustamistehtävän lisäksi laajemmin yksityisteihin liittyviä tehtäviä. Yksityistielain valmistelussa on katsottu, että maakunnallisen toimielimen muodostaminen olisi niin merkittävä tehtävä uusille maakunnille, ettei sitä voitaisi ratkaista vain yksityistielaissa, vaan kyseinen maakunnallinen uusi toimielin ja tehtävä vaatisivat uutta linjausta maakuntauudistuksen puitteissa ja todennäköisesti kirjausta maakuntalakiin.

Yksityistietoimituksissa voitaisiin käsitellä yksityisteitä koskevia epäselviä tilanteita. Käräjäoikeuteen vietäisiin menettelyjen laillisuusarviointiin liittyvät moitekanteet. Tavoitteena kuitenkin on, että tiekunnilla olisi ennaltaehkäiseviä keinoja ratkaista mahdollisia käräjöintiä vaativia riitatilanteita, ja tuomioistuinkäsittelyn tarve vähenisi. Tiekunnille säädetään mahdollisuus sisäiseen oikaisumenettelyyn ennen asian viemistä muun viranomaisen ratkaistavaksi. Myös toimitusmenettelyjä kevennetään ja tiekunnille annetaan mahdollisuuksia tehdä päätöksiä ilman toimitusta. Erityistä huomiota pyydetään kiinnittämään siihen, että eivät kaikki nykyisten tielautakuntien tehtävistä siirtyisi siis käräjäoikeuksiin, vaan yksityistietoimituksissa voitaisiin ratkaista myös monia ongelmatilanteita.

Helsingissä 3.5.2018

Ari-Pekka Manninen
Yksikön johtaja

Eeva Ovaska
Hallitussihteeri